

GHEORGHE MODORAN

Biserica prin
pustiul
roșu
Volumul 2

**Biserica Adventistă din România sub comunism
1965-1975**

Gheorghe Modoran

BISERICA PRIN PUSTIUL ROȘU₅

Biserica Adventistă din România sub comunism
1965-1975

volumul 2

Editura Alege Viața Publishing
București 2018

© 2018 – Toate drepturile rezervate autorului. Nicio parte a acestei publicații nu poate fi reprodusă sau transmisă în nicio formă și prin niciun mijloc electronic sau mecanic, inclusiv prin fotocopiere, prin scanare, înregistrare sau orice sistem de stocare a informației, fără acordul scris al autorului. Singura excepție sunt scurte citate încorporate în documente tipărite.

Corectură: Roxana Lupu

Tehnoredactare: Liliana Dincă

Pentru comenzi:

Telefon: **0744.388.034** (direct sau SMS)

E-mail: **pustiulrosu@gmail.com**

gheorghe.modoran@uadventus.ro

De asemenea, cei interesați pot comanda și volumul 1.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MODORAN, GHEORGHE

Biserica prin pustiul roșu : rezistență și compromis în adventismul din România în perioada comunistă / Gheorghe Modoran. - Pantelimon : Viață și Sănătate, 2013-

vol.

ISBN 978-973-101-717-4

Vol. 2. - Biserica prin pustiul roșu : București : Alege viața Publishing, 2018. - Conține bibliografie. - ISBN 978-973-8357-42-6

CUPRINS

Cuvânt înainte	4
Prefață	7
Introducere	11
Capitolul 1 Securitatea după 1965.....	18
Capitolul 2 Măsuri restrictive ale regimului.....	34
Capitolul 3 Biserica Adventistă în perioada lui Ion Tachici (1965-1974).....	53
Capitolul 4 Persecuții religioase.....	82
Capitolul 5 Persecuții în școală.....	123
Capitolul 6 Tovább kell vinnetek (TKV) – grupare a rezistenței anticomuniste....	142
Capitolul 7 Președinți de Conferințe	163
Capitolul 8 Secretari, trezoreri și consilieri.....	250
Capitolul 9 Pastori din Conferința Bacău	350
Capitolul 10 Pastori din Conferința București.....	394
Capitolul 11 Pastori din Conferința Cluj	459
Capitolul 12 Pastori din Conferința Sibiu	486
Capitolul 13 Membri laici.....	516
Capitolul 14 Rezistența anticomunistă.....	557
Concluzii finale	587
Anexe.....	591
Index	629

CUVÂNT ÎNAINTE

Prefața aceasta nu este un rezumat al cărții pe care o aveți în față, ci mai degrabă o justificare a apariției ei. Acesta este volumul al doilea de istorie a adventiștilor de ziua a șaptea din România sub regimul comunist, semnat de Lect. Univ. Dr. Gherghel Modoran. Demersul de a scrie o asemenea istorie este dificil și destul de incomod, în mod special din pricina faptului că cele relatate, deși trecute, nu s-au întâmplat chiar demult. Apoi, indiferent dacă unii dintre protagoniștii mai sunt încă în viață sau nu, portretizarea liderilor și a membrilor laici ai bisericii în context comunist va completa, uneori în culori neașteptate sau nedorite, ceea ce se știa despre aceste persoane.

În cele de mai jos voi aborda două elemente: chestiunea obiectivității și aceea a necesității unei asemenea istorii. Cu privire la primul element, aș dori să-l citez mai întâi pe unul dintre cei mai mari istorici ai României, Neagu Djuvara, care spunea în prefața cărții sale, *O scurtă istorie a românilor povestită celor tineri*, următoarele: „În căutarea adevărului nostru se spune de obicei că trebuie să fii obiectiv. Nici cuvântul acesta nu-mi place: dacă cercetați în dicționare, veți afla că „obiectiv” este „ceea ce se află în afara conștiinței”, deci, logic, nu se poate aplica decât studiului obiectelor, lucrurilor, materiei inerte. Or, istoricul are de-a face întâi de toate cu oameni — indivizi sau colectivități, deci subiecte nu obiecte, iar pentru a înțelege aceste subiecte trebuie să fie și el subiectiv. El se va strădui din răzputeri să-și însușească rând pe rând mentalități și păreri diferite sau chiar contradictorii (individuale, naționale, religioase, doctrinare etc.). Imparțialitatea lui nu poate decurge decât dintr-o succesiune — cât mai cinstită cu putință — de parțialități.” Deși este adevărat că obiectivitatea absolută nu este posibilă, imposibilitatea acestui deziderat nu anulează nevoia cercetării istorice.

Se obișnuiește uneori că o istorie a adventiștilor de ziua a șaptea prin ochii Securității nu poate fi obiectivă, dat fiind că Securitatea nu a agreat biserica, ci s-a raportat la aceasta de pe o poziție antagonistă și de control. Această afirmație trebuie însă detaliată. Ceea ce un agent adventist (laic sau pastor) a raportat Securității nu poate fi întotdeauna demonstrat ca provenind din convingere, ca fiind în acord cu realitatea sau scris după dictarea cuiva din Securitate, eventual sub amenințare. Pe de altă parte, existența dovezilor scrise se află pe o treaptă superioară a obiectivității cu privire la relațiile oamenilor în cauză cu Securitatea și cu biserica. Această istorie este așadar obiectivă în măsura în care probele care au stat la dispoziție o arată. În același timp, elementul subiectiv al cercetării istorice este prezent în interpretarea acelor probe. Dar subiectivitatea nu transformă cele documentate într-un produs ne-istoric.

Întrebarea dacă se justifică o asemenea cercetare nu trebuie abordată din perspectiva grijii pentru imagine. Unitatea bisericii, pacea și bunele relații nu vor fi niciodată afectate iremediabil de cercetarea adevărului istoric. Dar este mai bine să ne cunoaștem istoria cu bune și cu rele decât să ținem înaintea oamenilor o imagine care

nu este a noastră. Nu vreau să reiau argumente folosite de autorul însuși care justifică continuarea acestei călătorii a adventiștilor din România prin pustiul roșu. Aș dori doar să remarc două lucruri din perspectivă personală. Primul este acela că atunci când am aflat de episoade de colaborare cu Securitatea a unor persoane pe care se întâmplă să le cunosc, nu m-am grăbit să judec aceste decizii ale lor. Am preferat să mă smeresc ca unul care este în egală măsură în nevoie și dependență de harul nemeritat al lui Dumnezeu. Nu a spus Ellen White: „Niciun om să nu fie modelul vostru” și „Să nu trăim pentru a ne păzi de jigniri sau pentru a ne păstra reputația, ci pentru a salva suflete” (*Evanghelizare* 630)? Al doilea lucru la care aș dori să mă refer este un exemplu istoric similar. În perioada persecuțiilor lui Dioclețian (în prima decadă a secolului al IV-lea), o parte semnificativă a clerului a cedat presiunilor și a renunțat la Isus. După ce biserica a intrat în legalitate, contrar poziției oficiale care promova clemența și harul, o partidă a puriștilor a condamnat pe toți aceia care acum se întorceau la credința creștină și își asumau slujbe în biserică. Cartea de față, în timp ce caută adevărul istoric, este atentă pentru a descuraja orice condamnare și sensibilă în a încuraja iertarea și un spirit bun față de cei implicați în evenimentele și faptele descrise.

Am încredere că prezentul volum va facilita cunoașterea de sine a Bisericii Adventiste din România, va oferi importante lecții de viață și credință și va deschide capitoale menite să ofere perspectivă cu privire la viitorul apropiat sau îndepărtat.

*Lect. Univ. Dr. Laurențiu Moș,
Decan Universitatea Adventus, Cernica*

***

Acest al doilea volum al cărții *Biserica prin pustiul roșu* continuă istoria interacțiunii dintre Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea și Securitate, ocupându-se, în mod special, de perioada anilor 1965–1975. Cu pasiunea și dedicarea cercetătorului care a înțeles că trecutul trebuie să fie cunoscut pentru ca aspectele negative să nu fie repetate, autorul reconstruiește relația dintre Securitate și diferitele persoane implicate în structurile de conducere ale Bisericii. Chipuri cunoscute sau mai puțin cunoscute ies dintre umbrele trecutului necosmetizate. Perspectivele multiple asigurate de varietatea surselor reduc semnificativ riscurile implicate de unilateralitatea sau subiectivitatea istorică reflectată în alte lucrări care abordează același subiect.

Este o istorie nedorită și totuși dezirabilă. Este nedorită pentru că oferă detalii pe care n-am vrea să le știm, păstrând în minte doar aspectele luminoase despre persoanele pe care poate le-am cunoscut direct. Este însă și o istorie dezirabilă, pentru că pune în lumină chipul celor care au ales să se împotrivescă sistemului represiv al libertății religioase. Și printre lumini și umbre, ne putem cunoaște mai bine identitatea adventistă.

Este o istorie dureroasă, însă cu o putere curativă latentă. Este dureroasă pentru că eșecul antecesorilor este perceput acut ca fiind eșecul nostru, al tuturor. O istorie care doare, însă, are un potențial curativ asupra viitorului atunci când este recunoscută și

acceptată. Ascunderea și ignoranța nu pot conduce decât la o încredere exagerată în sine însuși, care este condamnabilă atât în fața lui Dumnezeu cât și în fața oamenilor.

Este și o istorie convolută și formatoare. Este o istorie convolută pentru că-l așază pe cititor față în față cu potențialitatea repetabilității acesteia, avându-l pe el ca protagonist. Curajul sau lașitatea, sacrificiul de sine sau cupiditatea, devin atitudini pe care cititorul nu le urmărește detașat, ci autoevaluativ. Cititorul este provocat să se identifice cu manifestarea binelui. În felul acesta, istoria capătă dimensiuni formatoare.

Nedorită, dureroasă, convolută, istoria prezentată în această carte nu este una simplă. Și atunci, de ce să fie scrisă? Pentru că este necesară. Este necesară generației care a trăit-o, atât celor care au cedat presiunii Securității, cât și celor care i-au rezistat. Pentru primii, cei care mai sunt în viață, este creat cadrul propice manifestării părerii de rău pentru greșelile trecutului, indispensabil restaurării probității morale. Pentru cei din urmă, istoria aceasta instrumentează restaurarea demnității acoperite de praful indiferenței și al triumfalismului.

Istoria acesta este necesară și generației care nu a trăit-o, generația postcomunistă. În trecut, atitudinile societale ale unei etici situaționale s-au reflectat, din nefericire, și în Biserica Adventistă. Deși regimul politic s-a schimbat, moralitatea conjuncturală este la fel de prezentă. Acest spirit, care supraordonează egoismul dragostei și interesul propriu binelui semenului, caută să se extindă și în sfera religioasă. Astăzi, ca și în trecut, împotrivirea față de acest spirit este imperioasă. Acest volum ajută la identificarea fațetelor multiple pe care acest spirit le prezintă, oferind exemple de curaj moral care încurajează cititorul la o rezistență activă.

Necesitatea acestei istorii izvorăște tocmai din complexitatea ei. Complexitate care trebuie să fie păstrată și nu obscurată. Asumarea responsabilă a trecutului presupune atât cunoaștere cât și recunoaștere, însoțită de hotărârea de a evita, atât instituțional cât și individual, greșelile acestuia. În acest context, demersul istoricului Gheorghe Modoran capătă valențe răscumpărătoare, devenind, pentru aceia care o acceptă, vocea care articulează în mod public confesiunea umbrelor. „Nu este nimic acoperit care nu va fi descoperit, nici ascuns care nu va fi cunoscut” spunea Isus Hristos muștrând spiritul neconcordanței cu adevărul (Luca 12:2). Acest principiu, central judecății divine, ar trebui să conștientizeze pe fiecare cititor că integritatea caracterului nu se poate fundamenta pe falsele aparențe intenționate pentru crearea unei reputații bune. Mai degrabă, integritatea constă în congruența dintre acțiunile personale și principiile adevărului, chiar cu prețul pierderii unor avantaje temporare.

Parcursul lecturii acestui volum este o călătorie prin pustiul roșu al comunismului, menită să ne elibereze de mirajele oricărui pustiului care s-ar deschide sub pașii noștri. Perseverența în „credința care lucrează prin dragoste” (Galateni 5:6) este cea care limpezește orizontul pustiului, descoperindu-i limitele. Lui Dumnezeu nu-I este rușine să se numească Dumnezeu celor care aleg să străbată pustiul opresiunii prezente sau viitoare, privind nu la oazele acestuia, ci la eliberarea din el (Evrei 11:16).

PREFAȚĂ

Un nou volum despre călătoria Bisericii Adventiste din România prin pustiul roșu este gata pentru a fi citit de cei interesați de trecutul bisericii noastre. Lucrarea își propune să prezinte unele aspecte ale relațiilor bisericii cu regimul comunist, în special, în perioada 1965–1975, reflectate în documente ale Securității și ale Departamentului Cultelor aflate în custodia Consiliului Național pentru Studierea Arhivei Securității (ACNSAS) și a Secretariatului de Stat pentru Culte (ASSC, în prezent predate Arhivelor Naționale Istorice). Granițele acestei perioade nu sunt însă strict delimitate întrucât unele biografii care nu au fost cuprinse în primul volum din lipsă spațiului sunt inserate în acest volum. (Exemplu: biografii ale unor tineri adventiști condamnați pentru insubordonare în perioada satisfacerii serviciului militar)

Totodată, biografii care acoperă atât perioada propusă pentru studiu, cât și după 1975, au fost tratate unitar până la sfârșitul perioadei comuniste. (Exemplu: Arthur Văcăreanu, Aron Moldovan, Lazăr Forrai, Vilhelm Moldovan etc.) Pentru lărgirea tabloului acestor relații, acolo unde a fost posibil, am completat informațiile printr-o serie de interviuri cu persoane care s-au confruntat cu regimul comunist. Mi-aș fi dorit să adaug la aceste surse și informații din Arhiva Uniunii de Conferințe, dar acest lucru nu a fost posibil.

Întrucât majoritatea surselor folosite sunt documente oficiale de stat, cercetarea reflectă într-o mare măsură perspectiva regimului comunist asupra bisericii. Aspecte pe care autoritățile le considerau pozitive, persoane caracterizate ca fiind cinstite, de încredere, obiective și demne de apreciat, erau persoane care, privite din perspectiva bisericii, acționau împotriva intereselor acesteia. Documentele analizate prezintă strategiile și metodele regimului pentru realizarea obiectivelor propuse. Scopul principal, declarat în mod deschis, era acela de a construi o societate comunistă ateistă în care religia, până la eradicarea ei, trebuia îngădită la maximum și închisă între zidurile lăcașurilor de cult.

Lucrarea de față prezintă în special modul în care autoritățile au relaționat cu Biserica Adventistă: cum au fost percepuți conducători, pastori și laici în colaborarea, acomodarea sau în confruntarea lor cu regimul comunist. Prin cercetarea arhivelor de stat mi-am propus să consemnez din documente măsuri, caracterizări, aprecieri sau acuzații ale autorităților. Concluziile pe care le-am sintetizat sunt bazate, în cea mai mare măsură, pe aceste documente.

Sunt însă conștient că oricum aș aborda aceste pagini de istorie tumultuoasă nu voi putea evita criticile și nemulțumirile din partea unor cititori. Aș fi putut evita astfel de manifestări doar dacă aș fi renunțat la acest proiect. Fiind însă pasionat de istorie, am fost atras de subiect și am constatat că, asemenea mie, sunt mulți alții care sunt interesați. În cursul cercetărilor am descoperit că, dincolo de o minoritate care a cedat

în fața ademenirilor sau a constrângerilor regimului, majoritatea credincioșilor bisericii au respins cu mult curaj avansurile sau amenințările Securității și au fost dispuși să-și asume consecințele. Am scris această lucrare din interes pentru cei care au luptat și au avut de suferit, pentru cei care au fost biruitori, pentru cei care au plătit un preț pentru curajul lor.

Am scris și despre cei care au cedat, cu mențiunea că cei mai mulți dintre aceștia au colaborat nu din patriotism sau din interes, ci din cauza șantajului, a amenințărilor și a presiunilor exercitate atât asupra lor, cât și asupra membrilor familiilor lor. Cei care ar avea pretenția ca toți aceștia să fi rezistat la astfel de presiuni sunt nerealiști și necunosători ai limitelor umane. De aceea avem nevoie de mai multă empatie și nu de un spirit de condamnare. Un timp am fost surprins că unii pastori sau membri care au fost persecutați și privați de libertate, care au suferit cumplit la Canal¹ pentru credința lor, au devenit peste ani colaboratori ai Securității. Cu siguranță, amenințarea cu reeditarea suferințelor prin care au trecut i-a făcut vulnerabili. Avem nevoie de o istorie scrisă, dar în același timp și citită, *sine ira et studio* (fără ură și fără părtinire), fără patimă, fără acuzații sau condamnări. Suntem chemați nu să judecăm, ci să cunoaștem și să învățăm din lecțiile istoriei.

Eu însumi am nemulțumiri cu privire la limitele unei cunoașteri cât mai obiective a trecutului nostru. Ceea ce am descoperit nu este decât o istorie parțială, limitată a acelor vremuri. Când afirm acest lucru nu mă refer la credibilitatea documentelor, ci la insuficiența lor. Nu toate dosarele tratează întreaga perioadă de activitate a unei persoane. Multe din dosare prezintă doar frânturi de timp, mai scurte sau mai lungi, ale relației cu autoritatea comunistă.

De aceea nu trebuie să ne grăbim să emitem concluzii definitive privind aceste relații. Dosarele predate de SRI (Serviciul Român pentru Informații) la ACNSAS sunt incomplete. Unele dosare lipsesc în întregime, iar altele, inițial de sute de pagini, au ajuns la ACNSAS cu câteva zeci de pagini sau chiar mai puține. Unii vor fi poate dezamăgiți de astfel de afirmații, dar aceasta este realitatea de care trebuie să ținem cont.

Pe alții îi dezamăgesc în mod deliberat, întrucât nu mi-am propus să răspund așteptărilor lor. Am fost confruntat de unii membri din biserici cu întrebarea: „Când apare cartea dumneavoastră? Suntem nerăbdători să aflăm cine sunt frații noștri care ne-au turnat la Securitate.” Cartea nu răspunde unor astfel de așteptări decât atunci când acest lucru a reușit din diferitele documente cercetate și, în mod cu totul excepțional, din vreun dosar personal. Deciziile importante pentru biserică nu se luau la acest nivel.

De multe ori credincioșii reprezentau masa de manevră și de manipulare din partea unor lideri ai bisericii. De pildă, autoritățile impuneau măsuri disciplinare împotriva unor membri loiali intereselor bisericii, dar împiedicau luarea de măsuri împotriva

1 Canalul Poarta Albă era un proiect demarat în timpul anilor '30 și prevedea construirea unei căi de navigație la nord de Constanța mergând spre vest până la Dunăre pentru a se evita lungul și dificilul traseu prin Deltă. De asemenea, pentru ruși acest canal avea avantaje strategice, oferind posibilitatea trupelor sovietice să ajungă până la Belgrad pe Dunăre. Pentru regim, Canalul a devenit un loc de exterminare a liderilor vechiului regim și a adversarilor noului regim. Între 1949 și 1953, „canalul morții a făcut peste o sută de mii de victime”. Ion Rațiu, *La Roumanie d'aujourd'hui*, Editeur Jean Grassin, Paris, 1975, p. 25.

colaboratorilor Securității, chiar când era vorba de imoralitate. De asemenea, la acest nivel relațiile cu autoritățile îmbrăcau aspecte locale, particulare.

Confruntările cu autoritățile se amplificau în special cu ocazia construirii de biserici fără autorizație, a răspândirii de literatură religioasă, a activităților misionare considerate prozelitism. O cercetare la acest nivel ar fi răspuns la întrebarea: „Cât de extinsă a fost infiltrarea cu agenți a bisericilor locale?” Însă și fără o astfel de cercetare se poate afirma că numărul agenților era în funcție de mărimea bisericii, începând de la unu, doi agenți până la zece sau mai mulți în bisericile mari.

În altă ordine de idei, cercetarea colaborării până la nivelul bisericii locale este aproape imposibilă din punct de vedere fizic, dat fiind că cercetătorul ar trebuie să poaseze datele de identificare ale membrilor bisericii pentru a solicita dosarele acestora. În unele biserici au fost totuși identificați agenții prin cererile de deconspirare adresate CNSAS de către cei care și-au studiat dosarul personal în care apăreau numele conspirative ale informatorilor din comunitate.

Inițial am plănuit să tratez în volumul 2 întreaga perioadă neacoperită de volumul 1, și anume, perioada 1965–1989. Am constatat însă că materialul cules este prea vast pentru a fi cuprins într-un singur volum, astfel că pentru volumul 2 am selectat informații din perioada 1965–1975, cu excepțiile menționate mai sus. Lucrarea cuprinde două părți: o parte generală (capitolele 1–7), care prezintă informații despre Securitate și informatori, despre dosare și supraveghere, despre strategii și metode ale Securității, despre măsurile restrictive ale regimului împotriva credincioșilor, despre adunările generale electivale ale bisericii, despre perioada președinției lui Ion Tachici, despre relațiile externe ale bisericii din această perioadă, despre persecuțiile religioase în școală și în armată, despre rezistența anticomunistă etc., și o parte cazuistică (capitolele 8–14), care prezintă conducători, pastori și unii membri laici în confruntarea sau acomodarea lor cu regimul comunist.

În afară de lucrarea de față există și alți autori care au abordat istoria Bisericii Adventiste din perioada comunistă, precum Cristian Dumitrescu, Emanuel Ungureanu, Iosif Suci, Lucian Mercea, Dumitru Popa, Vasile Cojea. Primii patru tratează această temă în cadrul unor teze de doctorat. Însă, în afară de postările on-line de-a lungul mai multor ani ale lui Cristian Dumitrescu (Remembering7) și o broșură a lui Vasile Coja, celelalte lucrări nu sunt publicate până în prezent.

Trebuie să recunosc că am scris anumite pagini cu mâhnire în suflet, conștient de faptul că anumite dezvăluiri vor produce întristare. Însă, am ales să rămân cât mai puțin subiectiv și să nu fiu selectiv în tratarea temei propuse pentru cercetare. Am căutat să înțeleg la fiecare motivele cedărilor, să evidențiez presiunile, șantajul și amenințările la care a fost supus pentru a accepta colaborarea. Am căutat să empatizez și în același timp îi îndemn pe cititori la empatie cu cei care au trebuit să poarte de-a lungul multor ani această povară. Este interesant faptul că însăși Securitatea considera fenomenul colaborării ca o povară impusă informatorilor. Un ofițer de securitate comenta astfel atitudinea unui agent:

„Deoarece a fost recrutat prin șantaj, a trebuit să furnizeze note informative. În momentul în care a fost abandonat, era de așteptat să fie mulțumit că a scăpat de povara colaborării, dar nu a fost așa. În ciuda vârstei înaintate, a acceptat de bunăvoie reactivarea, la vârsta de 70 de ani, vârstă care nu aduce întotdeauna înțelepciune.”²

Din rațiuni de spațiu, evenimente și nume din perioada cercetată, care nu și-au găsit locul în acest volum, vor fi prezentate în următorul volum. De asemenea, volumul 3 va cuprinde și un scurt istoric al Mișcării de Reformă în special din perioada comunistă.

Totodată, am rugămintea pentru toți aceia care au avut diferite confruntări cu regimul comunist, (personal sau cineva din familie) de tipul celor menționate în carte sau în vreun alt mod, să mă contacteze pentru a stabili modalitatea de a intra în posesia unor astfel de experiențe folositoare generației de azi și de mâine. Aș fi de asemenea interesat dacă cineva ar putea identifica diferite persoane cărora eu nu am putut să le descopăr identitatea, precum personajele care apar în relatările lui Max Bănuș sau ale lui Nicolae Rădoi (capitolul 2) și altele.

Mi-aș dori ca toți aceia care se vor exprima într-un fel sau altul cu privire la carte, să facă acest lucru după lectura ei și nu după opiniile altora. După apariția primului volum am fost confruntat cu anumite poziții din partea unor persoane care au recunoscut că nici măcar nu au răsfoit paginile cărții.

---

2 ACNSAS, fond Rețea, dosar 917, vol. 1, f. 20.

INTRODUCERE

○ istorie cu lumini și umbre

Întrucât primul volum a stârnit controverse, consider că este necesar să explic de ce continuu să scriu o istorie în care sunt dezvăluite atât aspecte pozitive, luminoase ale bisericii, cât și anumite aspecte negative. Încerc să răspund unor întrebări rostite sau nerostite:

„La ce și cui folosește o astfel de istorie diferită de ceea ce s-a scris până acum?”

„Ce importanță are în afară de cunoașterea trecutului, care nu ne face cinste în totalitate?”

„Ce impact vor produce aceste cărți în biserică și în afara ei?”

„Ce lecții de viață și de credință, pentru acum și pentru viitor, am putea învăța din acest mod de a aborda istoria bisericii noastre?”

„Este important pentru biserică faptul că se ridică întrebări privind vinovăția sau responsabilitatea abuzurilor comuniste?”

Astfel de întrebări sunt necesare bisericii și trebuie înțelese ca o șansă și nu ca un atac împotriva bisericii. „**Aceste întrebări**”, afirma teologul est-german Ehrhart Neubert la începutul anilor '90, „**este drept, sunt dure roase pentru biserică, dar sunt foarte importante; ele arată bisericii care sunt punctele ei slabe și unde este vulnerabilă.**”³ [sublinierea autorului].

Mulți consideră că scopul acestui demers este deconspirarea informatorilor. Dacă aș fi urmărit acest scop, el ar fi fost realizat cu mult timp înainte și în totalitate. Am obținut acreditarea de cercetător al arhivelor Securității în anul 2005, și în cel mult doi ani aș fi putut scrie o carte de câteva sute de pagini care să prezinte date despre toți informatorii bisericii, așa cum au făcut alți autori aparținând altor confesiuni. Însă nu acesta a fost scopul urmărit. Un istoric, într-o recenzie a primului volum publicată în revista „Dilema Veche”⁴, recunoaște diferența de abordare în demersul meu, subliniind faptul că „autorul adventist urmărește doar cunoașterea trecutului recent”. (anexa nr. 1)

Există mult mai multe motive pentru a aborda un astfel de subiect cu luminile și umbrele lui:

3 Ehrhart Neubert, pastor luteran, teolog și istoric est-german, declarat disident politic și religios de liderii comuniști din RDG.

4 „Dilema Veche”, nr. 524, 27 februarie–5 martie 2014.

- Am scris o astfel de istorie pentru a ne cunoaște trecutul și eroii. Cunoașterea rezistenței anticomuniste este principalul scop al scrierii acestor cărți. Istoria nu este însă doar cu eroi. O astfel de istorie doar cu eroi este apologetică și ireală. A trebuit să aleg: să scriu o istorie atât cu eroi, cât și cu înfrânți sau să abandonez proiectul.
- Am scris această carte pentru că ne dorim o istorie cât mai apropiată de realitate, cu bune și rele, după modelul biblic și recomandat de Spiritul Profetic. O imagine triumfalistă a bisericii, cu ascunderea umbrelor, nu poate fi credibilă. Nu dezvăluirea unor aspecte negative întinează numele bisericii, ci atitudinea publică a bisericii față de acestea. Istoria biblică are credit tocmai prin faptul că prezintă atât eroismul, credința, bunătatea, cât și compromisul, necredința. Un citat din *Mărturii* volumul 7, preluat și pe coperta primului volum al cărții *Biserica prin pustiul roșu* clarifică acest lucru: „Este tot atât de drept și de esențial ca acei care fac parte din poporul lui Dumnezeu de azi să țină minte când și cum au fost puși la încercare și unde i-a părăsit credința, unde au periclitat cauza lui Dumnezeu prin necredința lor și prin încrederea lor în sine.”⁵
- Cartea este necesară generației din perioada comunistă care are nevoie de clarificări. În urma lecturii primului volum, pastorul Aron Moldovan afirma: „Mă regăsesc în epocă. Am trăit istoria prezentată în carte. Unele lucruri le știam, altele le intuiam, dar nu aveam dovezi. Cartea aduce dovezile de care aveam nevoie pentru clarificare”⁶.
- Am scris și pentru generația tânără care știe foarte puțin despre ceea ce a însemnat comunismul în confruntarea cu biserica. Ea are dreptul să cunoască care au fost punctele tari și punctele slabe ale bisericii. Trebuie să cunoască atât căderile, cât și biruințele, precum și împrejurările în care unii au trădat, iar alții au rezistat. Florin Lăiu scria în acest sens în prefața primului volum: „Numai astfel poate fi istoria cu adevărat educativă și instructivă pentru noile generații, oferind adevărul.” Deși sunt conștient că multe dintre realitățile prezentate prin aceste cercetări sunt limitate și incomplete, mi se pare important ca acestea să fie totuși prezentate cu posibilitatea de a fi completate și clarificate ulterior.
- Am scris cartea într-o încercare de restabilire a dreptății și a echității cu privire la înaintașii noștri. Este oare drept ca cei care au făcut compromisuri și s-au bucurat de privilegii să se prezinte și să fie considerați ca salvatori ai bisericii, în timp ce adevărații eroi care au avut de suferit atât din partea regimului, cât și a conducătorilor bisericii să rămână anonimi sau chiar discreditați de priimi ca „fanatici, extremiști, elemente reformiste”? În timp ce unii au profitat,

5 Ellen White, *Mărturii*, vol. 7, p. 210, Editura Viață și Sănătate, Pantelimon, 2015.

6 Aron Moldovan, *Interviu*, 2015.

alții au rezistat terorii comuniste chiar cu prețul vieții, iar cartea încearcă să restabilească, atât cât este posibil astăzi, cel puțin o parte din adevăr.

- Mi-am asumat riscul scrierii acestei cărți controversate pentru a alcătui o istorie a bisericii noastre cât mai echilibrată. Dosarele pe care le-am cercetat în arhivele statului sunt documente publice la care au acces cercetători, istorici, jurnaliști, politicieni, clerici ai altor biserici, unii dintre ei deloc binevoitori Bisericii Adventiste. De ce să nu ne recunoaștem greșelile înainte ca acestea să fie expuse de alții în lumina unor reflectoare nefavorabile?
- Cartea poate fi și un răspuns la întrebările din ce în ce mai numeroase și mai vocale atât din afara bisericii, dar mai ales din interiorul ei: „De ce conducerea bisericii nu recunoaște public greșelile trecutului? De ce nu își asumă istoria? De ce acoperă, trecând sub tăcere aspectele colaborării cu Securitatea? Celelalte biserici neoprotestante au făcut deja acest lucru. Noi de ce păstrăm tăcerea?” După apariția primului volum, un creștin după Evanghelie mi-a mărturisit: „Noi credeam că adventiștii nu vor tipări niciodată o astfel de carte, că sunteți asemenea bisericii majoritare care acoperă și refuză să recunoască și să dezvăluie colaborarea cu Securitatea. Dar iată că am judecat greșit Biserica Adventistă.”
- Cartea transmite, de asemenea, mesajul că fiecare dintre noi, mai devreme sau mai târziu, se va confrunta cu urmările alegerilor și ale deciziilor luate de-a lungul vieții. Mulți colaboratori declarau: „Sunt gata să ajut organele de securitate și să fac ce mi se va cere, dar nu cumva să se afle acest lucru”. Toți primeau asigurări puternice de confidențialitate: „Nimeni nu va afla”. O astfel de istorie confirmă și întărește avertizarea lui Dumnezeu: „Blestemat este cel ce se încrede în om.” M-am cutremurat când am aflat despre mărturia unui credincios în urma citirii primului volum: „Eu am privit la conducătorul bisericii din timpul meu ca la Dumnezeu. Mi-am dat seama cât de mult am greșit.” Este important să nu ne clădim credința noastră privind la modelele omenеști.
- Cartea conține o lecție pentru generația noastră, deoarece în timpul sfârșitului istoria se va repeta. Credincioșii au dreptul să știe la ce se pot aștepta atât din partea autorităților, cât și din partea bisericii atunci când libertățile civile sunt retrase sau au doar un rol decorativ. Vor fi din nou persecuții, primejdii și amenințări cu închisoarea și moartea. Vor fi din nou două categorii: unii care vor rezista și vor rămâne loiali lui Dumnezeu, în timp ce alții vor renunța și vor trăda cauza lui Dumnezeu. Prin mesajul cărții suntem avertizați că cel care nu învață din lecțiile istoriei este condamnat să le repete. Experiențele înaintașilor noștri ne pot întări în alegerile pe care le vom avea de făcut.

Aron Moldovan concluzionează în prefața primului volum: „Cartea aceasta s-ar putea să fie de mai mare folos pentru viitor decât pentru trecut. Cunoașterea

istoriei noastre ne poate face mai înțelepți, mai modești, mai bine pregătiți pentru ultima mare bătălie. Atunci, singura alternativă la compromis va fi rezistența și răbdarea sfinților.”

- Cartea se dorește, de asemenea, o încurajare pentru exprimarea unei atitudini de compasiune și de toleranță față de cei căzuți, nu de condamnare și de judecată. Adevărul doare uneori, dar trebuie să ajungem să înțelegem, să acceptăm și să iertăm. Nimeni să nu se grăbească să arunce cu piatra, pentru că nimeni nu poate ști cum ar fi reacționat în împrejurările prin care au trecut cei ce au căzut. De asemenea, nimeni nu poate fi sigur cum va reacționa în timpul persecuțiilor viitoare din timpul sfârșitului.
- Cartea constituie totodată un îndemn la pocăință pentru cei care mai sunt în viață, atât pentru cei puțini care se regăsesc în carte, cât și pentru cei mulți ale căror nume nu sunt amintite. Există belșug de iertare la Dumnezeu. Mesajul cărții poate provoca fie o reacție de condamnare a celor care scriu și publică o astfel de istorie, ca și cum ei ar fi vinovați de trecutul acestora, fie o trezire a conștiinței în acest ultim ceas al istoriei, înainte de a fi prea târziu. Fiecare dintre noi este responsabil de alegerile sale.
- Cartea se dorește să fie o încurajare la rugăciune de mijlocire și atitudine de iertare din partea celor care au avut de suferit. În interviul luat avocatului adventist Aron Mureșan, acesta m-a întrebat dacă i-am studiat dosarul, exprimându-și dorința de a ști cine sunt agenții care au oferit informații despre el la Securitate. L-am întrebat în ce scop dorea să-și cunoască delatorii? Mi-a răspuns: „Vreau să mă rog pentru aceia care mai sunt în viață. Vreau să mijlocesc pentru ei în rugăciune pentru iertarea lui Dumnezeu. Vreau să-i asigur că eu i-am iertat deja, chiar dacă ei nu au recunoscut și nu au mărturisit acest lucru.”
- Cartea poate fi și o avertizare pentru cei care sunt tentați în prezent să se angajeze în lupta pentru putere în biserică. Deși astăzi nu mai există recursul la sprijinul autorităților, există însă posibilitatea ca cei prea interesați de funcții de conducere să utilizeze metode similare celor din trecut pentru a-și atinge scopurile. Astfel de metode s-au dovedit falimentare de-a lungul timpului.
- Cartea oferă dovezi puternice prin care încrederea noastră în Dumnezeu poate fi întărită. Dumnezeu a fost și rămâne la cârma istoriei. În ciuda unor conducători din perioada comunistă care au acceptat compromisuri, biserica nu doar a supraviețuit, ci s-a și dezvoltat. În această perioadă, numărul membrilor a crescut mai mult decât dublu. În timp ce mulți conducători pământești au cedat, salvarea bisericii a venit din cer. Același Dumnezeu care a salvat biserica în trecut o va salva și în viitor. El a fost și rămâne adevăratul ei conducător.

În completarea gândurilor de mai sus, pentru un răspuns competent la întrebarea dacă este necesar să cunoaștem istoria bisericii cu luminile și umbrele ei, consemnez într-o anexă o bună parte din interviul luat de Emil Banga, fostul redactor al emisiunii în limba maghiară al postului de televiziune „Speranța TV”, profesorului erudit maghiar, istoric, teolog și conducător al Bisericii Adventiste din Ungaria în perioada comunistă, dr. Szigeti Jenő. (vezi anexa nr. 2)

Modelul biblic

Un argument în favoarea abordării unei istorii cu lumini și umbre l-am găsit, așa cum am menționat mai sus, în modelul biblic. De-a lungul timpului mulți și-au pus întrebarea: De ce a trebuit să fie consemnate în Biblie incestul fiicelor lui Lot, adulterul lui Iuda cu Tamar, păcatul lui David, episodul cu Anania și Safira etc.? Un răspuns poate fi găsit în afirmațiile autoarei Ellen White:

„Inspirația a înregistrat cu credincioșie greșelile oamenilor buni, ale acelor care au fost distinși prin favoarea făcută lor de Dumnezeu; în adevăr, greșelile lor sunt prezentate mai amănunțit decât virtuțile lor. Acesta a fost și a rămas un subiect de uimire pentru mulți și a dat și mai dă încă celor necredincioși ocazia de a lua Biblia în derâdere. Dar lucrul acesta este una dintre dovezile cele mai puternice în favoarea adevărului prezentat în Scripturi, și anume că faptele nu sunt acoperite și păcatele personajelor de seamă ale ei nu sunt trecute cu vederea.

Dacă Biblia ar fi fost scrisă de persoane neinspirate, atunci fără îndoială că ea ar fi înfățișat caracterul persoanelor onorate de ea într-o lumină mult mai elocuoasă. Dar așa cum este, noi avem în ea un raport corect al experiențelor lor. Oamenii care au fost onorați de Dumnezeu și cărora El le-a încredințat mari răspunderi au fost adesea biruiți de ispite și au păcătuțit, la fel cum și noi astăzi ne luptăm, ne clătinăm și adesea cădem în greșeli.

Viața lor, cu toate greșelile și faptele lor nevrednice, este descoperită înaintea noastră atât pentru încurajarea noastră, cât și pentru avertizarea noastră [sublinierea autorului]. Dacă ei ar fi fost înfățișați fără nicio greșală, noi, cu natura noastră păcătoasă, am fi ajuns la disperare cu greșelile și abaterile noastre. Dar, văzând cum alții s-au luptat trecând prin descurajări la fel ca ale noastre, cum au fost înfrânți de ispite ca și noi, și totuși s-au îmbărbătat iarăși și au biruit prin harul lui Dumnezeu, și noi suntem încurajați în alergarea noastră după neprihănire.

Pe de altă parte, raportul vieții lor poate sluji ca o avertizare pentru noi. El arată că Dumnezeu nu va socoti nevinovat pe cel vinovat. El vede păcatul chiar și în oamenii cei mai privilegiați și se poartă cu ei chiar mai sever decât cu aceia care au mai puțină lumină și răspundere.”⁷

7 Ellen White, *Patriarhi și profeți*, Editura Viață și Sănătate, Pantelimon, 2015, p. 235.

Idei asemănătoare sunt redată de Ellen White și în *Mărturii*, volumul IV, în secțiunea Biografii biblice:

„Pentru mulți este un subiect de mirare ca istoria inspirată să relateze din viața oamenilor buni fapte care pătează caracterul lor moral.[...] Aceasta este una din cele mai bune dovezi despre autenticitatea Scripturilor, că adevărul nu este răuvoitor comentat și nici păcatele principalelor personaje nu sunt suprimate. [...] Dacă păcatele evreilor ar fi fost omise din Raportul Sacru și ar fi fost raportate numai virtuțile, istoria lor n-ar fi reușit să ne învețe lecția pe care ne-o prezintă. [...] Principiul dreptății cere o istorisire fidelă a faptelor pentru folosul tuturor celor care vor citi vreodată Raportul Sacru. [...]

Inspirația ne vorbește despre păcatele care i-au învins pe Noe, Lot, Moise, Avraam, David și Solomon și că, până și spiritul puternic al lui Ilie a slăbit în fața ispitei din timpul încercării lui de groază. Neascultarea lui Iona și idolatria lui Israel sunt raportate fidel. Lepădarea lui Petru de Hristos, controversa aspră a lui Pavel și Barnaba, slăbiciunile și defectele profeților și ale apostolilor, toate sunt arătate de Duhul Sfânt ca o lecție pentru toate generațiile care vor urma. [...] Greșelile și faptele rele din viața preținșilor creștini sunt arătate pentru informarea celor care sunt expuși să cadă în aceleași ispite. Experiența unuia servește ca un semnal luminos spre a-i avertiza pe alții despre pericolul stâncilor.”⁸

Declarația Uniunii

Deși sunt contrazis de realitatea lucrurilor, consider că subiectul abordat în *Biserica prin pustiul roșu* se încadrează de asemenea în spiritul declarației Uniunii de Conferințe cu privire la colaborarea Bisericii Adventiste cu Securitatea. Acest comunicat a fost publicat de Biroul de Presă al Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea în decembrie 2006.

„Consiliul de Conducere al Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea consideră că deconspirarea dosarelor Securității este un act de dreptate din care cetățenii romani pot învăța că, mai devreme sau mai târziu, oricine se va confrunta cu raportul faptelor sale și că orice lucru făcut în ascuns va ieși la lumină, motiv pentru care trebuie să fim atenți la modul nostru de viațuire.

Deși suntem conștienți că această situație nu va contribui la consolidarea armoniei sociale, ci dimpotrivă, va crea noi bariere și nemulțumire, rugăm pe Bunul Dumnezeu să Se îndure de poporul nostru și să ajute mai ales tânăra generație să învețe din lecțiile istoriei zbuciumate, să evite greșelile trecutului și să contribuie la construirea unei societăți bazate pe încredere și respect reciproc.

Cei șaptesprezece ani care au trecut de la căderea regimului comunist au constituit o perioadă suficientă pentru ca aceia care au cedat presiunilor și s-au unit cu forțele

8 Idem, *Mărturii pentru comunitate*, vol. 4, p. 9–15. Editura Viață și Sănătate, București, 1999.

răului pentru a denigra și a face rău semenilor nevinovați, susținând pe această cale dictatura comunistă, să își manifeste regretul față de faptele săvârșite, mărturisindu-le și cerând iertare lui Dumnezeu și celor pe care i-au afectat.

Oamenii care nu se tem de Dumnezeu socotesc că își pot rezolva problemele, acoperindu-le și negându-le. Creștinii însă cred că orice redeşeptare și reformă morală și religioasă începe cu recunoașterea și mărturisirea păcatelor și de aceea sunt datori să dea un bun exemplu, mărturisindu-și slăbiciunile și greșelile în caz că au avut vreo formă de colaborare cu poliția politică a regimului comunist. O astfel de atitudine se cere mai ales din partea personalului ecleziastic, care este responsabil de restaurarea morală a comunităților pe care le deservește.

Credem că niciun om nu este capabil să-i judece pe cei care au căzut în greșeala colaboraționismului, pentru că nu cunoaște condițiile în care s-a ajuns la astfel de situații și presiunile la care aceștia au fost supuși înainte de a accepta colaborarea. De aceea, îi încurajăm pe toți creștinii să-i privească cu îngăduință și să facă tot ce pot pentru recuperarea lor și pentru împlinirea Rugăciunii Domnești, astfel încât dezideratul «precum în cer și pe pământ» să devină realitate.

Cu toate acestea, socotim că aceia care vor fi dovediți că au fost colaboratori nu mai pot sluji în responsabilități ecleziastice. Ca oameni ai credinței, ne străduim să contribuim la realizarea unui climat în care omul să recapete demnitatea pe care Dumnezeu i-a acordat-o prin creațiune și răscumpărare și suntem încredințați că situația prezentă de revizuire a trecutului poate fi transformată, prin harul lui Dumnezeu, într-o ocazie de reconciliere și însănătoșire a relațiilor interumane.”

În continuare vor fi prezentate noi aspecte cu privire la instituția de temut a Securității după 1965, la dosarele Securității, la recrutarea de informatori.